

Kultuuriteaduse õppekava bakalaureuseeksami uurimistöö juhend

Siinne juhend ei ole detailne uurimistöö kirjutamise käsiraamat. Selle ülesanne on pigem juhtida tähelepanu töö kirjutamise ja vormistamisega seotud olulistele küsimustele, sagedasti ettetulevatele probleemidele, töös leiduda võivatele puudustele ja nende vältimise võimalustele.

Uurimistöö kirjutamine

Uurimistöö peab olema selgesti püstitatud ja sõnastatud **eesmärk** (vastavalt töö iseloomule ka ülesanne, uurimisprobleem, hüpotees). Eesmärk sõnastatakse tavaliselt ka uurimisküsimusena, milles võetakse kokku, mida uurimistöös soovitakse teada saada ja mida seni veel hästi või piisavalt ei teata. Hüpotees on väide, mida uurimus kas kinnitab või lükkab ümber, ehk eeldatav vastus uurimisprobleemile. Töö eesmärgistamisel formuleeritakse see, mida tahetakse saavutada, milleni tahetakse töös jõuda.

Vahendatud **teooria** peab olema seotud uurimuse eesmärkidega. See tähendab, et teoreetilise tausta kirjutamisel tuleb lähtuda seisukohast, et see peab sisaldama ainult neid teadmisi või tausta, mida lugeja vajab järgneva käsitlemise mõistmiseks. Muu ehk kõrvalepõikena või lisandusena mõjuv info on enamasti ülearune.

Uurimistöö kohustuslikud osad

Uurimistöö kohustuslikud osad on järgmised:

tiitelleht (näidis juhendi lõpus)

sisukord

sissejuhatus: uurimisteema aktuaalsus jm teemavaliku põhjendused, töö eesmärgi selgitus ja põhjendus, konkreetsed uurimisküsimused või hüpoteesid, uurimistöö materjali tutvustus; eesmärgi saavutamiseks kasutatavate meetodite ja teoreetiliste põhimõistete tutvustus; ülevaade uurimisseisust, s.t. sellest, mida uuritava teema kohta on varem kirjutatud; lühike ülevaade töö struktuurist (mis järjekorras midagi käsitletakse)

põhiosa: koosneb mitmest peatükist (nende hulk ei ole ette antud); teemaga seotud teoreetilist lähenemist ja olemasolevat või uut materjali analüüsitakse ja sünteesitakse; kirjeldatakse ja interpreteeritakse töö käigus saadud lahendusi, tulemusi ja järeldusi

kokkuvõte: töö olulisemad tulemused ja järeldused, töö eesmärgi täidetuse analüüs, vajaduse korral ettepanekud töö edasiarendamiseks ning edasiseks uurimistööks selles valdkonnas

kasutatud kirjanduse loetelu: ainult viidatud kirjandus

võõrkeelne resümee: see ei ole kokkuvõtte tõlge, vaid eesmärki ja tulemusi kajastav lühiülevaade kogu tööst, sissejuhatuse, teoreetilis-metoodilise aluse ja kokkuvõtte ühendatud minimudel. Võõrkeelne resümee peab sisaldama uurimistöö tõlgitud pealkirja. Resümee tuleb paigutada töö lõppu. Võõrkeelse uurimistöö resümee peab olema eesti keeles ja see peab sisaldama ka töö eestikeelset pealkirja.

lisad: uurimistöö materjal, mis ei sobinud või ei mahtunud põhiossa, nt tehtud intervjuude transkriptsioone, pildimaterjali, andmetabeleid, analüüsitud tekstide näiteid vms.

Osadel peavad olema sisukad pealkirjad, näiteks pealkiri „Materjali analüüs” või „Teoreetiline taust” ei ütle lugejale osa sisu kohta midagi.

Osade maht peab olema otstarbekas. Ühelt poolt on lugejal hõlpsam lugeda liigendatud teksti. Teisalt jaotatakse osi ainult siis, kui selleks on sisuline põhjus. Näiteks peab alaosi olema vähemalt kaks ja need ei tohi olla liiga lühikesed, ainult poole lehekülje pikkused.

Tabelid, joonised ja diagrammid

Rohkete arvude ja loetelude kasutamine tekstis muudab selle lugemise raskeks. Parem on sellisel juhul koondada arvandmed tabelitesse ning teha nende põhjal graafikuid ja diagramme. Kui tabelid on pikemad kui pool lehekülge, tuleks need paigutada töö lisse.

Tabelid nummerdatakse töös läbivalt ja pealkirjastatakse nii, et selgub tabeli sisu ja otstarve, ning näidatakse ära arvutusalus või lähteallikas, kui tabel on võetud valmiskujul mujalt. Tabelid peavad olema loetavad ja tõlgendatavad, ilma et peaks abi otsima põhitekstist. Tabelile tuleb tekstis viidata.

Kõik diagrammid ja joonised (k.a fotod) nummerdatakse araabia numbritega kogu töö ulatuses läbivalt ning varustatakse lühikese selgitava pealkirjaga ja allikaviitega.

Töö keel ja stiil

Uurimistöö peab olema kirjutatud **korrektses keeles** ja olema stiililt **neutraalne**. Keeleline neutraalsus tähendab ühelt poolt eesti traditsioonis levinud umbisikulise tegumoe (*töös käsitletakse, analüüsitakse*) või kolmanda pöörde vormide (*töö vaatleb, analüüsib*) eelistamist, ent lubatud on ka esimese pöörde vormide kasutust (nt *uurin, analüüsin*). Teisalt tähendab neutraalsus hinnanguliste ja suhtumist väljendavate keelendite vältimist (näiteks tuleks vältida hinnangulisi keelendeid, nagu „suhteliselt hästi” jms; kui on öeldud, et midagi on „palju”, siis tuleb esitada info, millega võrreldes on palju jne).

Bakalaureuseeksami osaks olev uurimistöö kirjutatakse õppekava keeles või vastava peaeriala keeles. Põhjendatud juhul on üliõpilasel õigus taotleda magistritöö ja bakalaureuseeksami osaks oleva uurimistöö kirjutamist mõnes muus keeles.

Kirjutajal tasub väljendusoskuse lihvimiseks kasutada kõiki kättesaadavaid keelekäsiraamatuid, näiteks „Eesti keele ortograafia”, õigekeelsussõnaraamat, „Väljendusõpetus”, „Lause õigekeelsus”, „Tekstiõpetus”. Kui töö on võõrkeelne, siis tuleb kasutada muu hulgas vastava keele käsiraamatuid.

Pealkiri

Uurimistöö pealkiri peab olema informatiivne. Tuleb silmas pidada, et pealkiri annaks hilisemates andmebaasiotsingutes töö sisu kohta võimalikult täpset informatsiooni ja avaks sisu piisavalt. Kui töö on valmis, tuleks kirjutajal veel kord mõelda pealkirjale ja vajaduse korral seda korrigeerida. Sageli muutub töö kirjutamise käigus kas fookus või kasutatud materjal või kitseneb töö temaatika ning pahatihti võib pealkiri jääda hiljem sisuliste muudatustega vastavusse viimata.

Vormistamine ja küljendamine

Uurimistöö vormistamisel on abiks Ellen Uuspõllu raamat „Üliõpilastööde vormistamise juhend” ja raamat „Uuri ja kirjuta”.

Kiri. Töö kirjastiil on eelistatult antiikvakiri Times New Roman. Kirja suurus on standardne, st 12 punkti, reavahe peab olema 1,5.

Veerised. Ülemine ja alumine veeris võiksid olla 2,5 cm, paremal ja vasakul 2 cm.

Lõigustiil. Kasutatud lõigustiil peab olema ühtlane, st et kasutatakse kas lõike, mis algavad taandega (pärast pealkirja algab esimene lõik soovitatavalt ilma taandeta), või taandeta lõike, mille vahel on tühi rida. Neid kahte võimalust läbisegi ühes töös kasutada ei tohi.

Joondamine. Tekst joondatakse kahest, st nii paremast kui ka vasakust servast. Pealkirjad. Soovitav on kasutada automaatset pealkirjastamist ja nende põhjal loodud automaatset sisukorda. Meeles peab pidama, et eelmise alaosa viimase rea ja uue pealkirja vahel peab olema rohkem tühja ruumi kui pealkirja ja talle järgneva alaosa vahel (nt kõigepealt kaks rida tühja ruumi, siis pealkiri ja siis üks tühi rida enne teksti). Kahest servast joondatud teksti juurde käivad pealkirjad joondatakse tavaliselt vasakule. Kui pealkiri on eraldi real, siis pealkirja lõpus punkti ei ole.

Esimese astme alaosad algavad uuel leheküljelt.

Leheküljenumbrid paiknevad all keskel. Tiitellehte ei nummerdata, kuigi loendatakse, st leheküljenumbrid algavad tiitellehele järgneval leheküljel numbriga 2.

Tiitellehe näidis on lisatud siinse juhendi lõppu.

Viitamine

Viitamise eesmärk on kirjeldada mõttekäiku, mida mööda on töö autor jõudnud esitatavate tulemusteni. Viitamine on kohustuslik igal pool, kus refereeritakse kelle tahes tööd, kasutatakse tsitaate või ideid olemasolevatest allikatest. Kui teistelt autoritelt laenatud mõtteid, ideid või andmeid on esitatud ilma viiteta, on tegemist plagieerimisega. Erandiks on üldtuntud faktid.

Uurimistöös kasutatakse viitamiseks ja kasutatud kirjanduse loendi vormistamiseks Tallinna Ülikooli kirjastuse viitamissüsteemi või erialapõhist viitamissüsteemi. Läbivalt kasutatakse üht viitamissüsteemi.

Autoritekst peab olema selgelt eristatav igasugusest vahendatud mõttest, faktist, andmestikust, tabelist, joonisest, referaadist, tsitaadist; viitamata kopeeritud või refereeritud tekstiosa on plagiaat. Kaudviitamist ehi viitamist varasemale allikale teise allika kaudu võib harva küll kasutada, kuid kaudviited ei ole põhjendatud veebiandmebaaside (EBSCO jt) kaudu ligipääsetavate ajakirjade kasutamisel ja siis, kui viidatud raamatut on võimalik Eesti raamatukogudest laenutada või selle lehekülgi internetiraamatukogudes sirvida.

Allikat võib viidata kas refereeringuna või tsitaadina. Põhiline viis allikaid kasutada on refereerimine: originaalteksti sisu antakse edasi ümberjutustusena. Võõrkeelse teksti refereerimise korral tuleb olla tõlkimisel täpne, et algupärane mõte ei muutuks. Refereering peab olema originaalilähedane, sellesse ei tohi lisada omapoolseid seisukohti ega muuta selle tooni. Refereering peab olema tihedam ja kompaktsem kui algtekst.

Tsitaate kasutatakse tavaliselt juhul kui tegemist on mingi eriti ilmeka, huvitava, värvika näitega. Tsitaat peab olema sõnasõnaline ja originaaliga identne. Tsitaati võib katkestada või lühendada, sellesse võib teha parema mõistmise huvides märkusi, mis asetatakse nurksulgudesse ja märgitakse ära kursiivkirjas (millele lisatakse: minu sõrendus – autori nimetähed). Tsitaatide tõlkimisel võõrkeelsest allikast kehtib sama reegel, mis refereeringu puhul. Võõrkeelsed tsitaatsõnad tuleb muust tekstist esile tõsta kursiiviga ja nende võõrkeelsele kujule lisatud eesti keele käändelõpp tuleb eristada ülakomaga. Kui tsitaadis midagi lühendatakse, võib väljajätu märkida mitmel eri viisil: /.../ või (...) või [---] või ...

Lühikesi, ühe- või kahelauselisi tsitaate eristatakse põhitekstist jutumärkidega. Pikemaid tsitaate eraldatakse põhitekstist ühe reavahega ning kogu tsitaat või tsitaadilõik, on taandreaga. Tsitaadi reavahe on 1. Tsitaadi võib esitada ka kursiivkirjas. Sel moel põhitekstist eraldatud tsitaat ei vaja enam jutumärke.

Tiitellehe pöördel kinnitab autor oma allkirjaga, et ta on viidanud kõigile töös kasutatud allikatele. Kinnituse tekst:

„Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik selle kirjutamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.”

/Allkiri/

Hindamisel võetakse muu hulgas arvesse:

- eesmärgi selgust ja töö vastavust püstitatud eesmärkidele;
- probleemi põhjendatust;
- kasutatud meetodite valiku põhjendatust ja nende valdamist;
- töö aktuaalsust, usaldusväärsust ja praktilist väärtust (kui tegemist on praktilise tööga);
- töö tõestatavust (väidete argumenteeritust ja toetumist faktidele);
- süsteemsust (väidete ühendatust üheks vastuoludeta tervikuks);
- töö ülesehitust ja osade omavahelist seotust (sh sisu vastavus pealkirjadele, meetodi vastavus töö eesmärkidele, kokkuvõtte ja järelduste vastavust teema käsitlusele töös);
- töö vormistust (sh viitamist);
- keelelist korrektsust;
- töö kaitsmisel seisukohade esitamist.

Bakalaureuseeksami osaks oleva uurimistöö maht

Uurimistöö sisuosa **mahtu** arvestatakse ilma lisade ja kasutatud kirjanduse loendita. Uurimistöö mahuks on vähemalt **6000 sõna**.

Bakalaureuseksam

Bakalaureuseeksami eesmärgiks on tõendada bakalaureusestudiumi jooksul omandatud erialaste teadmiste ja oskuste kinnistumist ning üliõpilase võimet neid rakendada. Lisaks on eksami eesmärgiks anda võimalus demonstreerida uurimistöö alast analüüsi oskust ning sidusa ja keeleliselt korrektse teksti loomise oskust.

Eksam jaguneb kolmeks osaeksamik (kirjalik uurimistöö, iseseisev lugemine ja vestlus eksamikomisjoniga), millega kontrollitakse üliõpilase erinevaid erialaseid teadmisi ja oskusi, mis omandati kogu bakalaureuse studiumi vältel erinevates ainetes nii teoreetiliselt kui praktiliste ülesannete käigus. Eksamiga kontrollitakse nende osaoskuste olemasolu ja nende kasutamise praktilist oskust üliõpilase studiumi lõpetamise eel, et tagada nõutav miinimumtase eriala lõpetanud üliõpilaste seas.

1) Kirjaliku uurimustöö (mahuga vähemalt 6000 sõna ilma kasutatud kirjanduse nimekirja ja lisadeta) ettevalmistamine ja esialgse variandi kirjutamine toimub bakalaureuseseminaris, kus arendatakse kõiki iseseisva uurimuse jaoks vajalikke teoreetilisi ja praktilisi oskuseid. Bakalaureuseseminaris tehtud kriitilised märkused ja soovitusel töö esialgses variandis muudatuste tegemiseks (sisu, keel, vormistus) on aluseks uurimuse lõplikul vormistamisel bakalaureuseeksami jaoks. Eksamikomisjon annab oma hinnangu uurimusele kahes jaos: esiteks uurimuse kui sellise vastavus bakalaureuse tasemele nii oma sisult kui vormilt ja teiseks

üliõpilase võimekus kriitikat vastu võtta ning vastavalt saadud kriitikale oma uurimust iseseisvalt parandada ja täiendada. Uurimus esitatakse osutatud tähtjaks elektrooniliselt pdf-vormingus. Kirjalik uurimistöö moodustab 50% bakalaureuseksami koondhindest.

Bakalaureuse uurimistööst teeb üliõpilane eksamikomisjonile **slaidiesitluse** (10 minutit), millega hinnatakse üliõpilase võimekust oma uurimust ja selle olulisi tulemeid lühidalt ja arusaadavalt kokku võtta ja esitleda. Kontrollitavate osaoskuste hulka kuuluvad oskus esitluse slaide vormistada ja uurimusest olulist infot välja tuua, võime ajalimiidist kinni pidada, kasutada akadeemilist väljendusviisi ning valmidust vastata küsimustele ja võtta arvesse esitatud kriitikat. Esitlusele järgnevad eksamikomisjoni liikmete esitatud täpsustavad küsimused ja nendele vastamine.

2) Iseseisev lugemine hõlmab eksamikomisjoni koostatud erialase kirjanduse iseseisvat süvendatud lugemist ja loetu põhjal kirjaliku lugemispäeviku pidamist. Iseseisva lektüüri maht on u 300–500 lk sõltuvalt tekstide keerukusastmest. Tekstid valib välja eksamikomisjon ja need tehakse teatavaks hiljemalt ainekursuse alguseks. Lugemispäeviku maht peab olema kokku vähemalt 1000 sõna (ülempiir ei ole fikseeritud). Lugemispäevik moodustab 25% hindest. Lugemispäeviku formaat on vaba, ent see peaks sisaldama vähemalt järgmisi elemente:

- a) korrektselt vormistatud teose kirjet;
- b) kokkuvõtet teose peamistest eesmärkidest, seisukohtadest ja väidetest;
- c) dialoogi autoriga ja argumenteeritud vastuväiteid autori seisukohtadele, kommentaare teose väärtusest ja kasulikkusest nii üldiselt kui isiklikus plaanis.

Iseseisev lugemine ja kirjalik lugemispäevik moodustavad 25% bakalaureuseksami koondhindest.

3) Vestlus eksamikomisjoniga (kuni 45 minutit) koosneb kahest põhiosast. Esiteks uurimistöö suulisest esitlusest ja selle üle arutlemisest koos eksamikomisjoni liikmetega. Teiseks vabas vormis arutlusest eksamikomisjoniga iseseisvalt loetud kirjanduse ja lugemispäeviku üle. Vestlus eksamikomisjoniga moodustab 25% bakalaureuseksami koondhindest.

Bakalaureuseksami õpiväljundid

Eksami sooritanud üliõpilane

- oskab iseseisvalt kavandada ja läbi viia akadeemilist uurimistööd (esitada relevantset uurimisküsimust, valida sobiliku meetodi, leida adekvaatne uurimismaterjal, koostada uurimuse struktuur, viidata ja refereerida allikaid, moodustada allikakirjeid);
- oskab vormistada teadustööd vastavalt TLÜs kehtivatele reeglitele;
- saab aru esitatud kriitikast ning oskab sellele vastavalt reageerida nii kirjalikult (viies uurimuses sisse parandusi) kui suuliselt (vastates konstruktiivselt kriitikale);
- oskab oma uurimusest lühidalt välja tuua peamise ning on võimeline etteantud ajalimiidi jooksul oma tööd esitlema;

- oskab vormistada esitluse slide ning esineda hea akadeemilise tava kohaselt;
- oskab oma uurimistöö üle arutleda ja oma seisukohti kaitsta;
- oskab iseseisvalt lugeda ja analüüsida erialast kirjandust;
- oskab kriitiliselt arutleda loetud erialase kirjanduse üle;
- on võimeline erinevates ainetes omandatud teadmisi analüüsima ja sünteesima.

Hindamisvorm:

Hindamisvormiks on eksam, mis koosneb kolmest osaeksamist (sulgudes iga eksami osa osakaal EAP-des):

- kirjalik uurimistöö (3 EAP)
- iseseisev lugemine ja lugemispäevik (1,5 EAP)
- vestlus eksamikomisjoniga (1,5 EAP)

Bakalaureuse eksami kaks osaeksamit (uurimistöö ja lugemispäevik) on kirjalikud ning üks (vestlus komisjoniga) suuline.

Bakalaureuseeksami eelduseks on kõigi lõpetamiseks vajalike ainete sooritus.

Kohustuslik kirjandus selgub iga kevadsemestri alguses.

Iseseisva töö nõuded

Bakalaureuseeksamile pääsemiseks on üliõpilane kohustatud semestri alguses registreerima Moodle e-kursusele, tutvuma eksamite sisuga, esitatud nõudmiste ning toimumise korraga ja iseseisvalt läbi töötama kõik eksami ettevalmistuseks mõeldud materjalid.

Eksamiks ettevalmistumine on täies mahus üliõpilase iseseisev töö. Eksamiks iseseisvalt valmistumise abistamiseks ja suunamiseks on Moodle keskkonnas e-kursusele üles laetud lisaks kõigi osaeksamite põhjalikule kirjeldusele ja üksikasjalikele sooritamise nõuetele ka põhilised materjalid ja muud allikad ning kordamisküsimused.

Bakalaureuseeksami hindamis-kriteeriumid

Bakalaureuseeksami koondhinne kujuneb osaeksamite hinnete põhjal ja on kõigi kolme osaeksami hinde kaalutud aritmeetiline keskmine. Iga osaeksami hindamise aluseks on osaoskuste hindepallid (iga osaoskuse puhul hinnatakse 5-pallisel skaalal), mis on põhjalikult lahti kirjutatud Moodle e-kursusel osaeksamite pikemate sisukirjelduste ja nõudmiste juures. Osaeksamite osaoskused ja hindamise põhimõtted on järgmised:

Uurimustöö:

osaoskused: uurimuse teemavalik ja pealkirja vormistus, uurimisküsimuse püstitus ja meetodite relevantsus, uurimuse tulemuste relevantsus, keel ja vormistus (viitamine, refereerimine, allikakirjed), kasutatud allikate hulk ja relevantsus, esitatud kriitika arvestamine ja sisseviidud parandused.

Iseseisev lugemine ja lugemispäevik

osaoskused: lugemispäeviku põhjalikkus ja täpsus, esitatud kokkuvõtete adekvaatsus, esitatud kommentaaride originaalsus ja põhjendatus, lugemispäeviku keel ja vormistus.

Vestlus eksamikomisjoniga

osaoskused: uurimuse ülevaate põhjalikkus, slaidide vormistus (info esitamine, keel, viited, esitluse ülesehitus), küsimustele vastamise oskus, esinemine (ajalimiidist ja heast akadeemilisest tavast kinni pidamine); loetud kirjanduse üle arutlemise täpsus ja adekvaatsus, seisukohtade põhjendamise oskus.

Koondhinne:

Iga osaeksami eest saab üliõpilane hinde ning bakalaureuseeksami koondhinne kujuneb kolme osaeksami hinnete kaalutud aritmeetilisest keskmisest. Koondhinne kujunemise skaala:

- **A ehk 'suurepärase'**: üliõpilane on näidanud kõigis osaeksamites suurepäraseid või väga häid erialaseid teadmisi ja bakalaureuse tasemele vastavaid oskusi, kusjuures vähemalt kaks osaeksamit on sooritatud hindele 'A' ning ükski osaeksami hinne ei ole alla hinde 'B';
- **B ehk 'väga hea'**: üliõpilase erialased teadmised ja oskused kõiguvad suurepärase ja heade vahel, kusjuures ükski osaeksami hinne ei ole alla hinde 'C';
- **C ehk 'hea'**: üliõpilase erialased teadmised ja oskused on kokkuvõttes head ning kõigi osaeksamite hinnete keskmine annab tulemuseks hinde 'C';
- **D ehk 'rahuldav'**: üliõpilase erialased teadmised ja oskused on kokkuvõttes rahuldavad ning kõigi osaeksamite hinnete keskmine annab tulemuseks hinde 'D';
- **E ehk 'kasin'**: üliõpilase erialased teadmised ja oskused on kokkuvõttes kasinad ning kõigi osaeksamite hinnete keskmine annab tulemuseks hinde 'E';

F ehk 'mittesooritatud': üks või mitu osaeksamit on sooritatud hindele 'F' või pole üliõpilane ühele või mitmele osaeksamile ilmunud või eksamitööd tähtajaks esitanud.

TALLINNA ÜLIKOO
HUMANITAARTEADUSTE INSTITUUT

Ees- ja perekonnanimi

TÖÖ PEALKIRI
Bakalaureuseeksami uurimistöö

Tallinn 2020